

HUNYADI MÁTYÁS ÉS KORA

HUNYADI MÁTYÁS ÉS KORA

MTA-DE Lendület
"Magyarország a középkori Európában kutatócsoport"
(LP201413/14)
<http://memhung.unideb.hu/>

Debrecen
2019

HUNYADI MÁTYÁS ÉS KORA

Debrecen

2019

Hunyadi Mátyás és kora

Szerkesztette

BÁRÁNY ATTILA – KAVECSÁNSZKI MÁTÉ –
PÓSÁN LÁSZLÓ – TAKÁCS LEVENTE

Debrecen

2019

Sorozatszerkesztő: BÁRÁNY ATTILA

Az MTA-DE Lendület „Magyarország a középkori Európában” kutatócsoport
(MTA Támogatott Kutatócsoportok Irodája, LP2014-13/2014.) kiadványa

Támogatta a Debreceni Egyetem Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Programja
(NKFIH-1150-6/2019).

Kutatócsoport-vezető: Bárány Attila

<http://memhung.unideb.hu/>

Együttműködő partner:

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Műszaki szerkesztő: M. SZABÓ MONIKA

A borítót tervezte: SZAKÁCS JÁNOS

A szerkesztő munkatársa: JAKAB MELINDA

ISBN 978-963-508-916-1

ISSN 2498-7794

© 2019, MTA-DE Lendület „Magyarország a középkori Európában” kutatócsoport
© Szerzők

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Printed in Hungary

Nyomta a Kapitális Kft., Debrecen

Felelős vezető: Kapusi József

A borítón:

Mátyás első cseh királyi titkos pecsétje, 1464. Archív mesta Košice Archivum
secretum fasc. F (Telonium) Nr. 64.

TARTALOM

Előszó	7
IRODALOMTUDOMÁNY	
<i>Bitskey István</i> : Mátyás király, mint irodalmi emlékezhely a kora újkorban	10
ÓKORTUDOMÁNY – KLASSZIKA-FILOLÓGIA	
<i>Takács Levente</i> : A magyar földmérés(i irodalom) kezdetei és az ókori hagyomány	24
<i>Gradwohl Edina</i> : Mátyás király gyógyszerkönyve – Biblioteca Casanatense Ms. 459.	34
<i>Bajnok Dániel</i> : Aischinés a Bibliotheca Corvinianában	41
<i>Lázár István Dávid</i> : Bonfini Mátyás dicsőítései	57
<i>Takács László</i> : Mátyás tréfás mondása	65
<i>Németh György</i> : Mátyás király álruhája	71
NÉPRAJZ	
<i>Voigt Vilmos</i> : Mátyás király a magyar és az európai folklórban	81
<i>Magyar Zoltán</i> : A Mátyás-hagyománykör tematikai tagolódása – Narratívátípusok és jellemző motívumok.	92
<i>Bálint Zsuzsa</i> : A cinkotai kántor meséje. Az ATU 922-es mese cigány és magyar változatainak szöveghermeneutikai vizsgálata	107
TÖRTÉNELEM	
<i>C. Tóth Norbert</i> : Szilágyi Erzsébet debreceni uradalmának ispánjai és levelek	120
<i>Kordé Zoltán</i> : Adalékok Dengelegi Pongrác János pályafutásának kezdetéhez – Vázlat.	136
<i>B. Szabó János</i> : Egy Mátyás-kori oklevél és a mohácsi csata centrumában fekvő Földvár falu „rejtélye” (Egy évszázados kirakós játék új darabjai).	143
<i>Gyöngyössy Márton</i> : Mátyás nagy pénzreformja, avagy két pénzreform a középkor végi Magyarországon	160
<i>Tózsza-Rigó Attila</i> : A Fugger–Thurzó együttműködés első szakasza az 1490-es években	169
<i>Draskóczy István</i> : A Mátyás-kori peregrináció: bécsi és krakkói diákok	179
<i>Fedele Tamás</i> : „si sint bene litterati” – Adalékok a Mátyás-kori klérus műveltségéhez	197
<i>Petrovics István</i> : A csanádi püspökség a középkorban különös tekintettel Hunyadi Mátyás uralkodásának időszakára	220

<i>Kiss Gergely</i> : Juan de Carvajal, egy pápai legátus Mátyás idejében. Életrajzi vázlat.	248
<i>Pósán László</i> : A Német Lovagrend szerepe Hunyadi Mátyás lengyel politikájában	282
<i>Bárány Attila</i> : Mátyás nyugat-európai diplomáciája: Burgundia.	299
<i>Györkös Attila</i> : Mátyás francia kapcsolatai az 1480-as években: a Dzsem-ügy	346
<i>Hélène Huszti</i> : A francia–magyar kulturális kapcsolatok egy epizódja: az 1487-es magyar követség	361
<i>Sebők Ferenc</i> : Tóth Zoltán és a fekete sereg kutatása.	378
<i>Péterfi Bence</i> : Háború és béke, avagy Kőszeg ostromai (1477–1478, 1483) . .	383
<i>E. Kovács Péter</i> : A köpönyeg. Mátyás király és a nők	400
<i>Barta Róbert</i> : A Hunyadiak a Magyarországról szóló angol nyelvű történetírásban – Carlile Aylmer Macartney és Brian Cartledge.	443

ELŐSZÓ

Születésének 575., trónra lépésének 560. évfordulója alkalmából Magyarország kormánya az 2018. évet Hunyadi Mátyás király évének nyilvánította, folytatva ezzel az előző esztendő hagyományát, amely a magyar történelem kiemelkedő alakjai közül Szent László királynak volt hivatva méltó emléket állítani, s ezzel együtt erősíteni a nemzeti identitást. Az emlékév számos rendezvénye sorában a Debreceni Egyetem Történelmi Intézete és az MTA-DE Lendület „Magyarország a középkori Európában kutatócsoportja” „Hunyadi Mátyás és kora” címmel 2018. szeptember 20–21-én tudományos konferenciát szervezett a Debreceni Egyetemen, amely a hazai pedagógus képzés egyik fontos intézménye. A nemzeti történelem és identitás megismertetésében, átörökítésében kulcsfontosságú az oktatás, a nevelés, így szinte magától értetődő kötelességként vállalkoztunk a magyar történelem egyik legnagyobb formátumú uralkodójával, Hunyadi Mátyással foglalkozó tudományos konferencia szervezésére. Ezen a konferencián a hazai egyetemek – Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem, Miskolci Egyetem kutatói mellett az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, az MTA-MNL-HIM-SZTE Magyar Medievisztikai Kutatócsoport, a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum középkorral foglalkozó munkatársai vettek részt, illetve a párizsi École National des Chartes egy kutatója. A tanácskozás a történettudomány mellett a néprajzot, az ókortudományt és az irodalomtudományt is érintve, interdiszciplináris megközelítéssel idézte fel a reneszánsz király korát, személyiségét, hatását kortársaira, valamint megítélését a mai magyar tudományos életben.

Ennek megfelelően a konferencia történelmi, néprajzi, irodalomtudományi és ókortudományi-klasszika filológiai szekciókra bomlott.

A konferencia több plenáris előadással indult és zárult. Bitskey István akadémikus például Mátyás királyról, mint egy koraujtkori irodalmi emlékezhelyről beszélt. A további előadások ezekhez a plenáris előadásokhoz kapcsolódtak, azok különböző aspektusait igyekeztek megvilágítani, illetve bemutatni a kutatás aktuális állása szerinti legújabb eredményeket. Elgondolkodtató, és eddigi ismereteinket alaposan felforgató felvetésként hangzott el például Mátyás ifjúkorát illetően az a vélemény, hogy az ország akkori leghatalmasabb főura, Hunyadi János kisebbik fiát már tudatosan a trón leendő várományosaként nevelte.

Jelen kötetünk a konferencián elhangzott előadások többségének írott változatát tartalmazza, mert ahogyan a tudományos konferenciáknál általában lenni szokott, a kéziratok leadásának határidejét – többszöri hosszabbítás ellenére – nem mindegyik résztvevő tudta betartani. Emiatt sajnos a kötet nem teljes, de megjelentetésével tovább várni már nem lehetett.

Szerkesztők

C. Tóth Norbert*

SZILÁGYI ERZSÉBET DEBRECENI URADALMÁNAK ISPÁNJAI ÉS LEVELEIK

Hunyadi János halálával birtokai fiaira szálltak, László kivégzése és Mátyás fogságba vetése után azonban a javak feletti rendelkezés a kormányzó özvegye, Szilágyi Erzsébet és testvére, Mihály kezébe került.¹ Ugyanerre a sorsra jutott a debrecen–böszörményi uradalom² is, amelynek szintén a Szilágyiak, illetve maga Erzsébet vette át a kormányzását. Mátyás királlyá választása, majd hazatérése után – közvetett adataink alapján – visszavette anyjától vagy legalábbis kettős kezelésben tartották az uradalmat. A király 1459–1461 között ugyanis több alkalommal adott ki a debreceni polgárok érdekében parancsleveleket,³ illetve 1459-ben debreceni és böszörményi,⁴ míg 1460-ban az előbbi,⁵

* A szerző a Magyar Tudományos Akadémia – Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Szegedi Tudománygyetem – Magyar Nemzeti Levéltár Magyar Medievisztikai Kutatócsoportjának tudományos főmunkatársa.

¹ Minderre részletesen C. Tóth Norbert: Szilágyi Erzsébet „udvara”. In: Márvány, tárház, adomány. Gazdaságtörténeti tanulmányok a magyar középkorról. Szerk. Kádas István, Skorka Renáta, Weisz Boglárka. (Magyar történelmi emlékek. Értekezések) Bp. 2019. 51–114.

² Az uradalom birtokállományának előzményeire lásd Módy György: A debreceni és a tokaji uradalom (régiónkutatási kísérlet). Déri Múzeum Évkönyve 1989–1990. Szerk. Gazda László – Módy György. Debrecen 1992. 169–170.; a politikátörténeti eseményekre, amelyek révén Hunyadi János kezére került lásd Engel Pál: A szegedi eskü és a váradi béke. Adalék az 1444. év eseménytörténetéhez. In: Uő: Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok. Válogatta, szerk., a jegyzeteket gondozta Csukovits Enikő. (Millenniumi magyar történelem. Historikusok) Bp. 2003. 208–219.

³ 1459. szept. 27-én kelt általános parancsa Debrecen mezővárosa környékén fekvő megyékhez (*Teleki József*: Hunyadiak kora Magyarországon. X. Pest 1853. 633.); 1459. okt. 8-án kelt általános parancsa a Debrecen mezővárosában lévő vámhely ügyében (DF 278 814., Debrecen szabad királyi város levéltára diplomagyűjteményének regesztái. Összeáll. Herpay Gábor. Debrecen 1916. 151. sz.); 1461. szept. 6-án kelt parancsa a Debrecen mezővárosában lévő sókamara ügyében (DF 278 816.; Debrecen szabad királyi város i. m. 158. sz.)

⁴ 1459. ápr. 16-án utasította ottani официálisait, hogy mivel az általa eladományozott Süldőegyháza és Pródegyháza prédiумokra költözőknek vámmentességet biztosított, ne szedjenek tőlük vámot (DL 75 910.).

⁵ 1460. márc. 29-én megparancsolta debreceni официálisainak, Nadasdi Lászlónak és Laki Kacor Péternek, hogy tartsák tiszteletben a debreceniek erdő-őrzési jogait (DF 278 815.).

1462-ben pedig az utóbbi tisztartóit utasította.⁶ A tulajdoni viszonyokban a változás 1461 tavaszán következhetett be – talán összefüggésben Mátyás jövendőbelijének, Podjebrád Kunigundának, másik nevén Katalinnak a Magyarországra érkezésével⁷ –, mivel ez év májusában már Szilágyi Erzsébet tisztartóival találkozunk az uradalom élén. Debrecen és tartozékai ettől kezdve 1483 végéig az özvegy birtokában maradtak.

A kettős uradalom másik tagjának, Böszörmény mezővárosnak és tartozékainak birtoklástörténete ugyanakkor meglehetősen zavaros ebben az időszakban: 1456–1458 után szintén kikerültek Szilágyi Erzsébet kezéből. Előbb, mint láttuk, Mátyás király birtokában, majd egyes részei Hunyadi János korábbi familiárisai, a Parlagi és Szapolyai családok tagjainak kezén tűntek fel,⁸ miközben – úgy tűnik – az özvegynek is maradt benne része.⁹ 1476-ban aztán Szilágyi Erzsébet zálog címén iktattatta (volna) magát Böszörmény és tartozékai¹⁰ birtokába, de a váradi káptalan 1477. január 2-i jelentése szerint Böszörmény iktatásának a Parlagiak, Szentpéterszegének pedig a Rozgonyiak mondtak ellent.¹¹ Az uradalom sorsának felderítése további aprólékos kutatások feladata lesz.

Debrecen mezőváros még Szilágyi Erzsébet életében, 1484. január legelejen ismét királyi kezelésbe került,¹² hogy aztán az uralkodó édesanyja halála után hónapokkal, 1484. november 11-én fiának, Corvin Jánosnak adományozza

⁶ 1462. febr. 16-án megparancsolta böszörményi néven nem nevezett officiálisainak és vámszedőinek, hogy mivel a kassaiak királyi és királynéi vámhelyeken vámmentességet élveztek (*a solutione tributi in locis tributorum nostrorum regalium et etiam reginalium de rebus et mercibus eorum facienda ... exempti habeantur*), tartsák ezt tiszteletben (DF 269 356.). – Figyelemre méltó, hogy 1461. jún. 26-án már Erzsébet utasította debreceni officiálisát, hogy ne sértsék meg a kassaiak vámmentességét a debreceni és böszörményi vámokon (DF 269 355.); 1462. jan. 23-án ismét ugyanebben az ügyben intézkedett (DF 269 358.); 1462. márc. 11-én ismét Erzsébet utasította debreceni officiálisát és ottani meg böszörményi vámosát a bártfaiak vámmentességének tiszteletben tartására (*Ányos Lajos: Szilágyi Erzsébet oklevelei. I–II. Levéltári Közlemények 5–6. [1927–1928] [a továbbiakban: SZEL] II. 244.*)

⁷ Vö. C. Tóth Norbert: Mátyás király első felesége. S. a.

⁸ Vö. C. Tóth Norbert: Egy szabolcsi összeírás margójára. Adatok az 1458–1459-es évek politikatörténetéhez. Szabolcs-szatmár-beregi Szemle 45. (2010) Melléklet, 1–16.

⁹ Lásd a debreceni ispánok 1474. szept. 12-i (esetleg máj. 2-i) levelét, amely szerint egy hatházi jobbágy ügyében ott lesz a fogott bíraskodás (Függelék 9. sz.).

¹⁰ Cégény, Szentdemeter, Papegyháza, Bagota, Nagynádfenek, Salamon, Zöldhalom, Móregyháza, Meggyesegyháza, Simonegyháza, Hetvenegyháza, Pródegyháza, Süldő, Kajántelege, Videgyháza, Bedehalma, Úrkuta, Simonegyháza(!), Csőszegyháza, Kékesegyháza, Poroszló, Fövényes, Sárkuta, Háromághortobágy és Szentpéterszege. – A prédi-umok azonosítására lásd *Csánki Dezső: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában I–V. Bp. 1890–1941. I. 19., skk.*

¹¹ DL 17 893.

¹² 1484. jan. 25-én Mátyás parancsot adott Tankházi Bálint budai udvarbírónak és Tharissan Albert debreceni officiálisnak, hogy tartsák tiszteletben a debreceniek szabadságait (DF 278 829.; Debrecen szabad királyi város i. m. 210. sz.).

(a munkácsival együtt) az uradalmat.¹³ Az adománylevélből ismerjük tartozékaikat is, ezek szerint az uradalom központja a Bihar megyei Debrecen mezőváros az ottani kúriával és castellum-mal, amelyhez a Szabolcs megyei Újváros,¹⁴ Máta,¹⁵ Szentmargita, Szentmiklós, Polgár,¹⁶ Pród, Vidmonostor, Hatház,¹⁷ Tég-lás, Tetétlen, Kaba, Szoboszló, Sziget¹⁸ és Érhegyes meg a Bihar megyei Sámson, Haláp,¹⁹ Derecske, Tótfalu, Gáborján, Keresztúr és Szentpéterszeg,²⁰ valamint Borsod megyei Ároktó tartozott.

A birtoktest élén a Szilágyi Erzsébet által kinevezett tisztségviselők nem a megszokott официálisok, hanem hasonlóképpen a munkácsi uradalomhoz, ahol a várnagyok egyúttal Bereg megye ispánjai is voltak,²¹ a *comes* címet viselték. A bő két évtized alatt kilenc személy nevével találkozunk az uradalom élén, akik általában párban töltötték be a tisztséget. Sajnos többségükről egyelőre nevükön túl nem sokat tudunk: Lengyel Jakab, a Nógrád megyei²² Mucsinyi László, Tót Imre és Földesi Imre deák nevével csak itt, debreceni ispáni tisztségükben találkozzunk, korábbi, illetve későbbi pályafutásuk még felderítésre vár. Egy fokkal

¹³ DL 19 003., kiadását lásd *Schönherr Gyula*: Hunyadi Corvin János 1473–1504. (Magyar történeti életrajzok.) Bp. 1894. 316. (20. jegyzet). – Az iktatóparancs ugyanerről a napról: DL 37 661.

¹⁴ Lásd Erzsébet 1470. jan. 31-i parancsát a város hatóságához (SZEL II. 248.), a debreceni ispánok 1471. jún. 12-i levelét egy ottani lakos ügyében (DL 55 930.), Erzsébet 1473. márc. 10-én bizonyos szabadságokat biztosít nekik (DL 25 996., pag. 28.), Erzsébet 1476. ápr. 19-én parancsot adott Gúti Mártonnak és Keszi Orbánnak, Újváros mezőváros ispánjainak (SZEL II. 254.). – Vö. II. Pál pápa 1470. aug. 22-i bullájával, amely szerint az Újvárosban újonnan Erzsébet által alapított Szent Mátyás-plébánia ellátására rendelte az ottani tizedeket és a tizedszedési jogot a plébánosnak adta (*Vetera monumenta historica Hungarum sacram illustrantia maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta, collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino Theiner*. Tom. II. Romae 1860. 414.).

¹⁵ Lásd Erzsébet 1471. szept. 24-i levelét (SZEL II. 250.).

¹⁶ Lásd Erzsébet levelét a debreceni ispánhoz bizonyos, Polgár és az egri káptalan Palkonya birtoka között elterülő föld ügyében (DF 210 502.).

¹⁷ Erzsébet udvarmesterének 1474. jan. 30-i levelét egy ottani volt jobbágy ügyében (Függelék 6. sz.); a debreceni ispánok 1474. szept. 12-i (esetleg máj. 2-i) levelét, amely szerint egy hatházi jobbágy ügyében ott lesz a fogott bírászkodás (Függelék 9. sz.).

¹⁸ Erzsébet 1480-ban a birtokból egy részt Muronyi Vér Andrásnak adományozott (DF 278 826.; Debrecen szabad királyi város i. m. 203. sz.).

¹⁹ Lásd Erzsébet 1475. márc. 6-i levelét debreceni és halápi, illetve tamási és sámsoni jobbágyok közötti viszályban (SZEL II. 253.).

²⁰ Ez ekkor elvileg már nem volt az uradalom része, mivel a király, illetve Erzsébet 1469. nov. 27-én visszaadta a Rozgonyi Rénold abaúji és zempléni ispánnak (SZEL I. 70.).

²¹ *C. Tóth Norbert – Horváth Richárd – Neumann Tibor – Pálosfalvi Tamás – W. Kovács András*: Magyarország világi archontológiája 1458–1526. II. Megyék. (Magyar Történelmi Emlékek. Adattárak) Bp. 2017. 62–63.

²² *Csánki D.*: Magyarország történelmi i. m. I. 103.

jobb helyzetben vagyunk Mátai Tamás esetében, akiről feltételezhető, hogy a Debrecen közelében fekvő Mátáról vette nevét, illetve ispánságával közel párhuzamosan Hunyadi János özvegyének udvarmestere volt (1460–1462).²³

A következő két személy, Dengelegi Miklós és Teleki Varjasi János az átmenetet képviseli. Az előbbinek az apja, Dengelegi Bernát Hunyadi János familiárisa és közép-szolnoki (al)ispánja (1446–1447) volt, majd halála után Szilágyi Mihály familiárisa (1457) lett.²⁴ Fia, Miklós folytatta az apja által kijelölt utat. Vele szemben Teleki Varjasi János már fiatalon Hunyadi János szolgálatába lépett és onnan került az özvegy familiájába, ahol minden uradalom élén eltöltött pár esztendőt.²⁵ Szilágyi Erzsébet utolsó debreceni ispánja már teljes egészében az ő „felfedezettje” volt: a Temes megyei Muronyt birtokló kisnemesek közül származó Vér András fiatal éveitől kezdve az özvegy familiárisa volt és hasonlóan mint Varjasi, ő is több birtoktest élén megfordult ispánként.²⁶

Az alábbiakban az uradalom élén álló ispánok neveit és tisztségviselésük forrásokkal adathozható időszakát, az utána lévő részben pedig az általuk, illetve a debreceni bírók által kibocsátott leveleket közlöm.

debreceni ispánok

Mátai Tamás	1461. V. 11. (DL 88 366.) ²⁷
udvarmester (1460–1462) ²⁸	1462. III. 11. (SZEL II. 244.)
Mátai Tamás és Lengyel Jakab	1462. XII. 15. (SZEL II. 245.)

²³ SZEL II. 243. és Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeő. A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára. I–XII. Szerk. Nagy Imre – Nagy Iván et al. Bp. 1871–1931. (a továbbiakban: Zichy) X. 21.

²⁴ *Engel Pál*: Magyar középkori adattár. Bp. 2001. (Arcanum Digitéka – CD-ROM); Káta nem 5. tábla: Dengelegi (Pongrác); Zichy XII. 250.; *Engel Pál*: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. I–II. (História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 5.) Bp. 1996. II. 59.

²⁵ *C. Tóth N.*: Szilágyi Erzsébet „udvara” 93–96.

²⁶ Uo. 99–100.

²⁷ Az oklevél hiányos, a címzett „szolgálati helye” kiszakadt (*egregio Thome Mathay comiti et officiali [...]*); a király meghagyta neki, hogy adja át Szentpéterszeg birtokot a Rozgonyiaknak, mivel a napokban nekik adományozta. – Köztes adatok: 1461. jún. 26. (DF 269 355.); 1462. jan. 23. (DF 269 358.).

²⁸ *C. Tóth N.*: Szilágyi Erzsébet „udvara” 101.

Lengyel Jakab	1465. VI. 29. (DL 16 234.) ²⁹ 1471. első fele (DL 55 953.) ³⁰
Földesi Imre deák és Mucsinyi László	1471. VI. 8. (DL 55 946.) ³¹ 1471. IX. 24. (SZEL II. 250.)
(Teleki) Varjasi János és Mucsinyi László	1474. I. 30. (DL 45 555.) ³² 1474. IX. 12. (DL 55 985.) ³³
Teleki Varjas János, (Mucsinyi) László és Dengelegi Miklós (Bernát fia)	1474. [IX.] (DL 45 446.) ³⁴
Szentlászlói ³⁵ Tamás és Tót Imre	1476. IX. 7. (DF 278 823.)
Szentlászlói Tamás ³⁶	1476. XI. 20. (DL 56 023.)
(Teleki) Varjasi János és Dengelegi Miklós (Bernát fia)	1477. (SZEL I. 76.) ³⁷
Muronyi Vér András	1481. IX. 29. k. (Zichy XI. 330.) ³⁸ 1483. XII. 18. (DF 210 502.)

²⁹ Mátyás király parancsa „fidei nostro nobili Iacobo officiali de Debrechen” bizonyos birtokfoglalás miatt. – Köztes adatok: 1466. ápr. 16. (DL 16 210., Mátyás király parancsa anyja debreceni officialisához); 1466. szept. 28. (SZEL II. 246.); 1467. jan. 8. (*Weisz Boglárka*: Debrecen kereskedelmi életének jogi háttere a középkorban. In: Debrecen város 650 éves. Várostörténeti tanulmányok. Szerk. Bárány Attila – Papp Klára – Szálkai Tamás. [Speculum Historiae Debreceniense 7.] Debrecen 2011. 146.).

³⁰ A keltezésből az ünnep kimaradt (*feria quarta proxima anno etc. 7 primo*). 1471. jún. 9-én még él, de nem nevezik ispánnak (DL 55 947.); 1473. márc. 10-én már néhai (DL 25 996., pag. 28.).

³¹ Köztes adatok: 1471. jún. 12. (DL 55 930.); 1471. júl. 14. (DL 55 950.).

³² Köztes adat: 1474. aug. 10. (DL 55 982.).

³³ A dátum esetleg máj. 12. is lehet.

³⁴ Az általuk Kállói Lökös Jánoshoz írt levél kelte csupán „die Dominico etc. 74”, a közelebbi keltezését azt teszi lehetővé, hogy ebben is, mint a szept. 12-i levélben, Szurok Demeter nevű jobbágy ügyéről van szó.

³⁵ *Csánki D.*: Magyarország történelmi i. m. I. 683.

³⁶ 1480-ban már Parlagi György királyi ajtónállómester familiárisa (DL 56 110.).

³⁷ A keltezésből csak a „die Dominico proximo ante” maradt meg.

³⁸ Köztes adatok: 1482. aug. 29. (*C. Tóth Norbert*: Szabolcs megye hatóságának oklevelei II. [1387–1526]. [A nyíregyházi Jósa András Múzeum Kiadványai 53.] Bp.–Nyíregyháza 2003. 650. sz.); 1483. máj. 8. (Zichy XI. 307.); 1483. aug. 11. (DL 56 123.).

A debreceni ispánok (és bírók) levelei

A levelek kiadása során az elfogadott forrásközlési szabályzatokat követtem. A szövegek központozását a mai helyesíráshoz igazítottam. A korban szokásos rövidítéseket külön jelölés nélkül feloldottam, ellenben az elsősorban levelekben található és felettébb gyakran szereplő megszólítások esetében jelöltem azokat: *v. d.* = *v(estra) d(ominatio)*, *v. a.* = *v(estra) a(mititia)*, *v. e.* = *v(estra) e(gregietas)*, illetve ezek különböző variációi. A levelek „külszóló” szereplő címzések külön figyelmeztetés nélkül minden esetben megelőzik a levél szövegét. Filológiai és tárgyi jegyzeteket csak a legszükségesebb esetekben alkalmaztam éppen a források fajtájából adódóan, igyekeztem megőrizni a levélírók egyéni „stílusát” és csak a nyilvánvaló elírásokat – zárójelben felkiáltójellel – jelöltem a szövegben. A szövegekben az alábbi jelet alkalmaztam: r[egis] = a szöveggörnyezetből adódó pótlás. Végeredményben arra törekedtem, hogy a kiadott szöveg tükrözze az eredeti megjelenését: az aláírások ugyanúgy balra, középre vagy éppen jobbra zártak, egy vagy több soros szöveggként jelennek meg, ahogy a levélen láthatók voltak.

1

1471. szerdán. Debrecen.

Lengyel Jakab debreceni ispán levele Semjéni (Kállói) Lökös Jánoshoz. Zeleméri Mihály bizonyos jobbágyának fogságba vetése, javainak elvétele és megvevése ügyében – mert mint megtudták nemes familiárisuktól, Dénestől, nem hajlandó erről tárgyalni – adasson Sima birtokának bírójá által elégtételt.

Hajtásánál szakadt papíron, zöld viaszba nyomott záró gyűrűspecsét nyomával. DL 55 953. (Kállay cs.) – A levél hátlapján tollpróbák.

Egregio Iohanni Lewkews de Semien, domino et amico nobis dilecto!

Egregie domine et amice nobis dilecte. Exponitur nobis querulose, quod iobagionem nobilis Michaeli (!) de Zelemer, quos (!) illustrissima domina nostra gratiosa nobis protegendos¹ commisit, tamquam bona propria familiaris vestri in campo iudex possessionis v[est]re Syma vocata captivasset captumque super currum suum vinculasset resque et omnia bona sua, nescitur qua de causa, penitus anichilasset prefatumque exponentem usque ad effusionem sanguinis graviter verberasset, constitutionem inter nos dispositam non obstante taliter continentem, ut aliqua motio usque prefixum tempus inter partes non oriretur, tamen vos in nullo dietam dispositionem stetis et servastis, quod etiam per nobilem Dionisium familiarem nostrum nobis intimastis. Unde rogamus v(estram) a(mititiam) presentibus diligenter, quatenus prefato exponente de verberatione et effusione sui sanguinis ex parte familiari vestri plenam et condignam impendi

facere velitis satisfactionem resque et universa bona sua reddi facere, alioquin firmissime credatis, ut quamcitus poterimus mirabilimodo cum homini captivacione ac aliarum actionum prefatum exponentem volumus saturari, velitis nobis relationem dare, qua ratione hoc agitis. Ex opido Debreczen, feria quarta proxima, anno etc. 7° primo.

Iacobus Lengeyl (!)
comes de Debreczen

¹ Az eredetiben: *protengendos*, a „g” betű előtti „n” betű áthúzva.

2

1471. június 8. Debreczen.

Földesi Imre deák és Mucsinyi László debreceni ispánok levele Kállói Lökös Jánoshoz. Adassa vissza Parlagi László jobbágyainak azokat a javakat, amelyeket jobbágyfamiliarisai azzal vettek el tőlük, hogy úrnőjük jobbágyaitól elégtételt vegyenek, mivel az ügyben úrnőjük az illetékes.

Papíron, zöld viaszba nyomott záró gyűrűspecstét nyomával. DL 55 946. (Kállay cs.)

Egregio Iohanni Lewkews de Kallo, domino nobis sincere dilecto!

Egregie domine nobis dilecte. Quia elapsis diebus proxime preteritis res et bona iobagionum egregii Ladislai de Parlagh, familiares et iobagiones via de via (!) publica induxissent iuxta commissionem vestram ratione qua, iobagioni illustris domine nostre gratiose ex parte iobagionis vestri iuxta contenta littere vestre iustum iudicium aministratum fuisset, res et bona ipsarum penitus auferrentur, quod cedit, in preiudicium dicte domine nostre gratiose. Unde rogamus vos presentibus diligenter, quatenus velitis causam¹ eorum concordare, res et bona iobagionum reddi facere, ne veniat in audientiam prefate domine nostre, alioquin in audentiam domine nostre gratiose dare oportebit. Ex Debreczen, in vigilia Sancte Trinitatis, anno etc. LXX° primo.

Emericus litteratus de Fewldes
Ladislaus de Mwchyn
comites de Debreczen

¹ A szövegben „ca” és felette nazális rövidítésjel.

3

1471. június 12.¹ Debreczen.

Földesi Imre deák és Mucsinyi László debreceni ispánok levele Kállói Lökös Jánoshoz. Újvárosi lakosuk, Csigeldi Balázs elmondása szerint ő és Rigó István Kálló mezővárosának lakosa tartoznak Balázsnak egy bizonyos összeggel, ezért

kérik őket, hogy mihamarabb fizessék vissza azt és ne kelljen arról beszámolniuk úrnőjüknek.

Papíron, zöld viaszba nyomott záró gyűrűspecséttel, amely egy halmon álló kiterjesztett szárnyú jobbra néző madarat ábrázol. DL 55 930. (Kállay cs.)

Egregio Iohanni Lewkes de Kallo, domino nobis plurium honorando!

Egregie domine nobis plurium honorande. Dicit nobis circumspectus Blasius Chygeldy dictus inhabitator opidi Wywaras querulose, quod vestra egregietas et quidem Stephanus Rygo dictus in opido vestro Kallo commorans sibi certis debitis foretis obligati. Unde vestram rogamus egregietatem, quatenus dictum Blasium Chygeldy tam super illis debitis, quibus ipse vos, quam quibus et dictus iobagio v(estre) e(gregietatis) sibi obligamini, contentum reddatis, ne idem sed et nos ulterius pro hac re apud v(estra) e(gregietate) aut contra vos in presentie illustris domine nostre oporteat laborare. Ceterum quicquid in hac parte v(estra) e(gregietas) decreverit, literatenus velit nos certificare. Credimus quod, favore illustris domine nostre hac vice nobis bonam relationem faciet e(gregietas) v(estra) prenotata. Ex opido Debreczen, in profesto Beati Anthoni confessoris, anno Domini M^o CCCC LXX primo.

Emericus literratus de Fewldes

Ladislaus de Mochyn comites de Debreczen

¹ A levél napi kelte a latin dátum alapján január 17-e is lehetne, de mivel Lengyel Jakab – mint láttuk – ebben az évben szintén debreceni ispánként szerepel, de az év során már nem mutatható ki, a jelen levelet kibocsátók viszont június elejétől igen, így a június időpont mellett döntöttem.

4

1471. július 14. Debreczen.

Földesi Imre deák és Mucsinyi László debreceni ispánok levele Kállói Lőkös Jánoshoz. Elmondta nekik Czal Miklós vidi lakos, hogy többször felszólította Miklóst és jobbágyait, hogy adják meg adósságukat, de azt mindmáig nem tették meg. Adja és adassa meg, hogy ne kelljen ismételten felszólítaniuk őket erre.

Papíron, zöld viaszba nyomott záró gyűrűspecset nyomával. DL 55 950. (Kállay cs.)

Egregio Iohanni Lewkevs de Kallo, domino nobis honorando!

Egregie domine nobis honorande. Dicit nobis¹ Nicolaus Czal in Wyd commorans, quod vos a quodam debitore ipsius, qui iobagiones vestri fore dicuntur, quatuor florenos suos levassetis, que eidem hactenus reddere recusassetis, recusaretisque etiam de presenti similiter et vestri iobagiones eidem exponenti certis

suis debitis obligarentur, quos idem exponens vobis nominandos duxerit, qui ad plurimas suas petitiones certa sua debita reddere recusassent similiter et impresenti. Unde rogamus v(estram) e(gregietatem) presentibus diligenter, quatenus pretacto exponenti de predictis suis debitis per vos contentum reddatis et ex parte iobagionum vestrorum eidem exponenti plenam et condignam impendatis satisfactionem, ut ulterius fetigas (!) expensasque non patiatur. Ex Debreczen, die dominico proximo post festum Beate Margarethe, anno etc. LXX° primo.

Emericus de Fewldes et
Ladislaus de Mwchyn comites
de Debreczen

¹ Utána „C” betű áthúzva (valószínűleg először a jobbágy „vezetéknevét” akarta leírni).

5

1474. január 30. Debreczen.

Teleki Varjasi János és Mucsinyi László debreceni ispánok levele Kállói Lőkös Jánoshoz. Korábbi levelükben már meghagyták neki, hogy engedje szabadon elköltözni jobbágját, Pál kovácsot hozzájuk, mivel úrnőjük fia, a király levelében meghagyta, hogy egyetlen birtokos sem tarthatja vissza jobbágjait, mivel azok királyi védelem alatt mindenféle zaklatás nélkül elköltözhetnek. Ne okozzon csalódást úrnőjüknek.

Foltos papíron, záró gyűrűspecsét nyomával. DL 45 555. (Múz. törzsanyag, Szalay-gyűjt.) – Újkori egyszerű másolata: DL 56 656. (Kállay cs.)

Nobili ac egregio Iohanni Leukes in Semien commorante presentetur!
Iohannes Variasy de Thelek
Ladislaus de Muchiny comittes
de Debrechen

Nobilis nobis dilecte. Pridem scripseramus vobis in nostris litteris, quod providum Paulum fabrum, iobagionem illustris domine nostre gratiosissime libere ac pacifice huc ad possessionem eiusdem transmitteretis, que vos facere hattenus (!) recusastis, protunc recusatis de presenti, quare hortamur vos, quatenus ipsum Paulum libere permittatis, quia prefata domina nostra, genetrix domini nostri regis litteras dicti ipsius domini nostri regis, pro eo habet nullus possessionatus homo iobagiones suos, qui sub protectione ipsius r[egis] valunt, impedire ac molestare non possint, quoquomodo nisi libere permittere deberent et tenerent, ideo si indignationem dicte domine nostre remittere voluistis, ipsum Paulum libere permittatis, quare vobis preiudicium in premissis facere non postponimus voluntate dicte domine nostre, secus petimus non facturi. Ex Debrechen, die dominico ante purificationis, anno Domini etc. 1474.

6

1474. január 30. Debrecen.

Szepesi Péter, a király anyjának, Erzsébetnek az udvarmestere Semjéni (Kállói) Lökös Jánoshoz. A napokban megérkezve úrnőjétől elpanaszolták, hogy úrnője volt jobbágya, Pál Kovács a földbér lefizetése után Hatház birtokra akart költözni, ám János a jobbágyot elfogta és bebörtönözte. Ezért kéri, engedje szabadon, mert különben úrnőjük neheztelését fogja magára vonni.

Papíron, zöld viaszba nyomott záró gyűrűspecséttel. DL 55 974. (Kállay cs.)

Nobili ac egregio Iohanni Leukes in Semyen commoranti, nobis honorando!
 Nobilis ac egregie nobis sincere grateque dilecte. Superiori die venimus de illustris domina nostra genetrice domini nostri regis et nobis ex parte vestri exponitur, quod quidem Paulus faber, qui alias etiam fuisset iobagio ipsius domine nostre gratiosissime et ad possessionem Hathaz deposito suo terragio moraturi venire pretendisset et vos, nescitur quibus respectibus, ipsum Paulum iobagionem iamfate domine nostre captivassetis captumque ac detentum acriter teneretis vinculam. Quare rogamus vos, quatenus ipsum Paulum libere ac pacifice permittatis, alias domine nostre perpallabimus ac dicemus speramusque, quod preiudicium ac derogamen de ipsa domina nostra valdemagnum patiamini et passi fueritis. Scriptis in Debrechen, die dominico proxime ante festum purificationis Marie, anno etc. 1474.

Petrus de Zepes senescalus
 illustris domine Elizabet genetricis
 domini regis

7

1474. augusztus 10. Debrecen.

Teleki Varjasi János és Mucsinyi László debreceni ispánok levele Kállói (Lökös) Jánoshoz. Engedje szabadon elköltözni úrnőjük Demeter nevű jobbágyát Hatház birtokra és ne akadályozza azt különféle módokon, mivel korábban már ő is hozzájárult elköltözéséhez. Ha a mondott Demeter idővel vissza szeretne költözni hozzá, ők minden ellenvetés nélkül megengedik majd. Az ügyben Mike Jánost küldik hozzá.

Szakadozott papíron, zöld viaszba nyomott záró gyűrűspecset nyomával. DL 55 982. (Kállay cs.)

Egregio domino Iohanni de Kallo, domino et patri nobis hon[ora]ndo!
 Egregie domine et pater honorande. Iam sepemodo scripserimus vobis, ut Demetrium nomine iobagionem illustris domine nostre ad possessionem Hathaz venire volens cum suis rebus et bonis pacifice et indampniter permitteretis,

quod ad presens facere non curatis. Unde ipsam vestram egregietatem rogamus summe, quatinus prenommatum iobagionem dicte domine nostre ob respectum contemplationis prefate domine nostre cum¹ rebus et bonis nulla² calumpnia inventa pacifice et sine impedimento venire permittatis. Promittimus etiam vobis, ut dum idem Demetrius per(!) successu temporis cum suis rebus iterato ad vestra bona moraturi ire et ratire voluitur, sine omni contradictione permittemus, confidimus in vobis, ut petita nostra adimplebitis et exinde relationem bonam facere expitarimus, de et super quidquid is Iohannes Myke vobis dixerit, credere velitis. Ex Debreczen, feria quarta, in festo Beati Laurentii martiris, anno Domini etc. 1474.

Iohannes Varyas de Thelek et
Ladislaus de Mwchyn comites de Debreczen

¹ Utána kihúzva: *ipsius*. ² Előtte kihúzva: *et*.

8

1474. (augusztus/szeptember)¹ vasárnap, Debreczen.

Teleki Varjas János, (Mucsinyi) László és Dengelegi Miklós debreceni ispánok levele Kállói Lökös Jánoshoz. Kérte őket, hogy értesítsék apjuk, Dengelegi Bernát érkezéséről: tehát pénteken találkoznak vele, hogy tárgyaljanak úrnőjük, Szurok Demeter és János famulusai közötti ügyről, ezért addig ne tegyen semmit.

Papíron, zöld viaszba nyomott zárópecsét nyomával. DL 45 446. (Múz. törzsanyag, Szalay-gyűjt.)

Egregio domino Iohanni Lewkes de Kallo, patri nobis honorando!

Egregie domine et pater honorande. Scripseritis nobis, ut adventum patris nostri Bernaldi de Dengeleg intimaremus, igitur feria sexta proxima in Dada unanobiscum constituebitur, ulterius dicitur nobis, ut res et bona Demetrii Zwrok iobagionis domine² nostre per vos et famulos vestros plurimum disciparetur. Rogamus v(estram) e(gregietatem) summe, quatinus quousque inter vos et iobagionem dicte domine nostre iudicium aministratur discipare et tandem exponere non permittatis. Ex Debreczen, die dominico etc. 74.

Iohannes Varyas de Thelek et
et Ladislaus et Nicolaus de Dengeleg
comites de Debreczen

¹ Vö. az előtte és utána lévő levelekkel, illetve Szilágyi Erzsébet 1474. aug. 31-i és okt. 5-i parancsaival ugyanezen ügyben (SZEL II. 251., 252.). ² Előtte kihúzva: *dicte*.

9

1474. szeptember 12. Debrecen.

Teleki Varjas János és Mucsinyi László debreceni ispánok levele Kállói Lökös Jánoshoz. Úrnőjük megbízása értelmében értesítik, hogy a Hatházra költözött jobbágy ügyében a fogott bírák döntésének meghallgatására Böszörményben a következő vasárnap jelenjen meg.

Papíron, zöld viaszba nyomott záró gyűrűspecstét nyomával. DL 55 985. (Kállay cs.)

Egregio domino Iohanni Lewkes de Kallo, domino honorando!

Egregie domine honorande. Mandavit nobis illustris domina nostra litteris suis mediantibus, ut factum inter v(estram) e(gregietatem) et iobagionem illustris domine nostre in Hathaz commorantem motum cum probis electis hominibus discutere et revidere faceremus et si idem iobagio dicte domine nostre reus fuerit et exinde parebit, sibi quid sit faciendum, si non iustus sua bona per vos recepta reddere¹ deberetis. Igitur rogamus vestram egregietatem, quatinus die dominico proxime venturo² in opido Bezermen constitui et comparare velitis et nos cum electis hominibus illuc compararemus et constituemur factum prenotatum iudicare et discutere, quod ne in tantum oriatum, potius ob respectum dicte domine nostre bona illata redideritis et ipsum iobagionem pacifice venire permetteretis et commiserit, efficere veliatis, nobis mota faciatis. Ex Debreczen, feria secunda ante festum Sancte crucis, anno Domini etc. 1474.

Iohannes Varyas de Thelek et

Ladislaus de Mwchyn comites de Debreczen

¹ Utána kihúzza: *liberatis*. ² Szept. 18.

10

1475. február 24. Debrecen.

Nagy Mihály debreceni bíró és polgárok levele Kállói Lökös Jánoshoz. Megtudták polgártársuktól, Nagy Balázstól, hogy semjéni jobbágyát, Téglás Mártont az ottani tanács másfél forint megfizetésére kötelezte Balázs részére, ám azt többszöri kérésére mindezidáig nem fizette meg neki. Adasson elégtételt jobbágyával polgártársuknak.

Papíron, természetes színű viaszba nyomott zárópecstét nyomával. DL 55 992. (Kállay cs.)

Nobili ac egregio Iohanni Lewkes in Semyen commoranti, nobis sincere dilecto, absente autem ipso homine vice sue persone etc.

Nobilis ac egregie nobis sincere grateque honorande, salutem. Noveritis, quoniam referrente Blasio Magno concive nostro intelleximus, presentium scilicet ostensore, quod per Martinum Theglas dictum, iobagionem scilicet vestrum in Semyen commorantem, duos florenos minus medio coram iudice ac iuratis civibus in eadem Semyen iuridice reoptinuisset, quos florenos duos minus medio idem Martinus Theghlas prefato nostro concivi ad plurimas suas petitiones redere ac restituere hactenus recusasset recusaretque inpresentiarum. Quam ob rem rogamus e(gregiam) v(estram) e(gregietatem) diligenter per presentes, quatenus cum dicto vestro concivi de premissis rebus ipso concivi nostro omnimodam impedere velitis satisfactionem, alioquin in dampno ipsum relinquem minime volumus. Datum in Debreczen, feria sexta, in festo Sancti Mathie apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo LXX^{mo} quinto. Presentes litteras nostras propter celerem recessum latoris minori sigillo nostro duximus transmittendas.

Michael Magnus iudex et iurati cives
in prefata Debreczen, v(ester) etc.

11

1475. április 16. Debrecen.

A debreceni tanács levele Kállói Lökös Jánoshoz. Értesítik, hogy az úrnőjük döntése értelmében a közöttük folyó ügyben a végső döntést a korábbi határozat ellenére nem György-nap nyolcadik, hanem az ünnep második napján fogják meghozni.

Foltos papíron, természetes színű viaszba nyomott zárópecsét töredékével.
DL 55 996. (Kállay cs.)

Egregio Iohanni Lewkes de Kallo nobis sincere et grateque honorando!

Egregie nobis sincere grateque honorande, salutem. Noveritis, quia illustris domina nostra genetrix regie maiestatis factum inter nos ab una ac inter vos ab altera partibus determinationi et iudicatu finalique decisioni octavam diem festi Beati Georgii martiris proxime afuturi¹ commiserat, sed presentibus petimus v(estram) egregietatem, quatenus prescriptum factum et causam, ut prefertur inter nos et vos habitam et motam, ad secundum diem festi Beati Georgii martiris proxime venturi² deducamus et eodem secundo die ipsius festi Beati Georgii martiris omnibus modis eundem factum et negotium nostrum velitis et nos velimus determinare et finaliter determinare petimus facere, secus minime velitis. Datum in Debreczen, in dominica Iubilate Deo etc., anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto.

Iudex, iurati ceterique cives
de Debreczen

¹ Máj. 1. ² Ápr. 25.

12

1476. szeptember 7. Debrecen.

Szentlászlói Tamás és Tót Imre debreceni ispánok bizonyítják, hogy úrnőjük, Erzsébet asszony parancsa értelmében a Szabó István fehérvári polgár borának elvétele ügyében közte és Porkoláb Bálint (bíró) meg a többi debreceni polgár között ítéletet akartak mondani, de Szabó István nem jelent meg.

Papíron, a szöveg alatt két gyűrűspecst darabjával. Hajdú-Bihar Megyei Levéltár 44. (DF 278 823.) – Regesztáját lásd Debrecen szabad királyi város i. m. 195. sz.

Nos Thomas de Zenthlaslo et Emericus Thot comites de Debreczen etc. memorie commendamus tenore presentium, significamus, quibus incumbit, universis, quod illustrissima domina Elizabet serenissimi principis domini Mathie Dei gratia regis Hungarie, Bohemie etc., genetrix mediantibus litteris suis preceptorii nobis precipuerit firmissime, ut quamprimum circumspetus Stephanus Zabo inhabitator civitatis Albensis cum dictis suis litteris preceptorii nos requisitus fuerit, extunc pro parte circumspectorum Valentini Porkolab et aliorum quorumlibet concivium et inhabitatorum dicti opidi Debreczen ratione receptionis quatuor vasa vinorum suorum iudicium et iustitiam aministrare facere debuerimus, tunc prefatus Stephanus Zabo in vigilia vigilie nativitatis Beatissime Marie virginis¹ coram nobis legitime astitit petensque a nobis pro parte predictorum Valentini Porkolab et aliorum concivium iudicium et iustitiam aministrari facere. Prefatus vero Valentinus Porkolab in sua ac aliorum personis contra annotatum Stephanum Zabo rursum actionem suam proposuit, ut ipsi super eo habent litteras privilegiales per serenissimos principes, ut puta Lodovicum ac Sigismundum et alios predecessores reges huius incliti reginalumque necnon per serenissimum principem dominum Mathiam Dei gratia regem Hungarie gratiose concessas ac confirmatas pro utilitate et libertate dicti opidi, quod nullus extraneus ipsorum in medio sine scitu et licentia iudicis ipsius opidi vina propinare valeret vigore et anticipatum litterarum privilegialium suarum prenotatam vasa vinorum Stephani Zabo occupassent et recepissent. Nos igitur audien(te)s ambarum partium propositiones commisimus annotato Valentino Porkolab, ut secundo die responsionis sue dictas litteras suas privilegiales super libertates eorum gratiose concessas et confirmatas nobis presentari debeat et teneatur. Unde ipso termino occurente idem Valentinus Porkolab in sua ac aliorum concivium personis cum dictis litteris ipsorum privilegialibus super libertates eorum emanatas, prout debebat, coram nobis comparuit, prelibatus vero Stephanus Zabo in presentiam nostri non venit neque misit pro se responsurum, sed tamen iudicium sedis nostre clandestine recessit causamque suam contra memoratos Valentinum Porkolab et alios concives coram nobis commotam vanam et cassam relinquat. Super quibus nos prefatis Valentino Porkolab ceterisque civibus et inhabitatoribus dicti opidi Debreczen litteras nostras

patentes concessum contra eundem Stephanum Zabo, ut ipsam causam ratione prima superinde moveri non valeat vigore et testimonio presentium litterarum nostrarum mediantibus sigillis nostris, quibus utimur solutus est, appensis. Datum in Debreczen, in vigilia nativitatis Beatissime Marie virginis, anno Domini M^o CCCC^o septuagesimo sexto.

¹ Szept. 6.

13

1476. november 20.

Szentlászlói Tamás debreceni ispán levele Kállói (Lökös) Jánoshoz. Kéri, hogy úrnője jobbágyának jogtalanul elvett javait adja vissza és adasson neki elégtétel.

Papíron, zöld viaszba nyomott záró gyűrűspecséttel. DL 56 023. (Kállay cs.) – Hibás, 1376. évvel készült egyszerű másolata: DL 52 245. (Uo.); ennek regesztáját lásd A nagykállói Kállay-család levéltára. Az oklevelek és egyéb iratok kivonatai. I–II. (A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság kiadványai 1–2.) Bp., 1943. II. 1737. sz.

Egregio Iohanni de Kallo, domino et fratri nostro dilecto!

Egregie domine et frater noster carissime. Quia universa bona iobagonis illustris domine nostre gratiose abstullistis absque omni via iuris in preiudicium dicte domine nostre gratiose et dampnum dicti exponentis valde magnum. Ideo petimus v(estram) e(gregietatem) diligenter, quatinus dicta bona ipsius exponentis reddere et restitui facere velit, ex parte cuius nos omnimodam satisfactionem impendimus omni contra eum querulantem, alias, si feceritis ipsum iobagionem prefate domine nostre, in dampno non permittemus. Datum in feria quarta proxima post festum Beati Elizabeth vidue, anno Domini M^o CCCC^o septuagesimo sexto.

Thomas de Zenthlaslo
comes de Debreczen etc.

14

1482. július 9. Debreczen.

Porkoláb Bálint debreceni bíró levele Devecser tanácsához. Elmondta neki polgártársuk, Horvát Péter, hogy mikor bizonyos ügyét intézte volna, akkor bizonyos személyek közülük őt fogolyként Székely birtokról elvitték és javait elvették tőle. Ezért kéri a tanácsot, hogy adassanak elégtétel Péternek, másképp értesítik úrnőjüket, és bármit tesznek, tájékoztassák őket levelükben.

Papíron, természetes színű viaszba nyomott záró gyűrűspecset töredékével. DL 56 122. (Kállay cs.)

Circumspectis iudici ac iuratis civibus de Deweczter, amicis nobis dilectis!

Salutationem debito cum honore. Amici nobis dilecti. Refert nobis providus Petrus Horwat noster consodalis, licet in sua erumpna fuisse divagus, quod quidam ex vobis ipsum captum de possessione Zekel importassent ab ipsoque novem florenos et alia bona recepissent. Quare amicitias vestras presentibus rogamus, quatinus eidem Petro Horwath ex parte vestrorum consociorum, qui eidem culpabiles sunt, meri iuris ac iustitiam et debite satisfactionem complementum exhibeatis, alioquin ipsum transmittimus super vos imputandum ad dominam nostram gratiosam et quidquid in hiis feceritis vestris in litteris nobis intemetis. Datum in Debrecen, octo diei visitationis Marie, anno Domini 1482°.

Valentinus Porkolab
iudex de Debrecen

15

1483. augusztus 11. Debrecen.

Muronyi Vér András debreceni ispán levele Kállói Lökös Jánoshoz. Elmondták neki nagyfalui jobbágynak, hogy famulusa zaklatja őket szántóföldjeiken, sőt el akarja venni termésüket. Ezért kéri őt, hogy szólítsa fel famulusát a jogtalanságok abbahagyására.

Papíron, természetes színű viaszba nyomott záró gyűrűspecséttel. DL 56 123. (Kállay cs.)

Egregio domino Iohanni Lewkes de Kallo, domino nobis honorando!

Egregie domine nobis honorande. Dicunt nobis iobagiones nostri in Nagfalw commorantes, quomodo quidem famulus vester ipsos in terris ipsorum arabilibus multum inpediret et, ut deterius sit, semina ipsorum auferre nititur. Constat et tamen, quod nos vestri summus rogamus ergo v(estram) d(ominationem) presentibus diligenter, quatinus intuitu nostri dicto famulo vestro precipere velit, ut idem nostros impedire non sis ausus in ipsorum iuribus. Ex Debreczen, secundo die festi Beatissimi Laurentii martiris, anno Domini M° quadragesimo octuagesimo tertio.

Andreas Weer de Mwron
comes de Debreczen, vester